

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Št. 3.

V Mariboru, sobota 8. januarja 1927.

Leto II.

Čvrsto na delo!

Še dva tedna in glavno agitacijsko delo za volitve v oblastne skupščine bo pri kraju. Pravzaprav tekoma teh dveh tednov se bo volilna borba šele prav razvila in obenem tudi končala. Vsled kratkega volilnega roka in vsled praznikov so se politične stranke doslej omejile le na vložitev kandidatnih list. V bližnjih dneh se bo tedaj volilna borba odločila in v teh bližnjih dneh moramo tudi mi intenzivno na delo, da pokažemo, da je delavska stranka, čeprav navezana sama nase in zapostavljena in prezirana, sposobna razviti širokopotezno in inteligentno agitačno delavnost med najširšimi ljudskimi sloji.

Potrebno je zato, da ne odlašamo niti ure, niti dneva več, da stopimo povsod, kjer je le možnost in prilika, v stik z volilnimi masami. Volilno maso, razočarano vsled večnih prevar od strani meščanskih strank, moramo dvigniti in vzpodbuditi, privedi v naš krog, prepričati, da mora glasovati za kandidatne liste združenih razrednih delavcev, ako hoče rešiti sebe in svojo zemljo sicer neizogibne propasti. Zato: **Na shode, na sestanke, in to ne samo po delavskih centrih, nego tudi na vaseh!**

Meščanske stranke vodijo volilno borbo po starih vzorih. Za klerikalce so izdajalci Slovenije demokrati, za demokrate pa klerikalci. Kar je vmes, se pa lovi med eno in drugo stranko in ribari v kalnem. Programatičnosti in načelnosti v tej glupi medsebojni borbi slov. meščanskih strank ni bilo nikoli, še manj je je danes. Kakor pred petdesetimi in šestdesetimi leti, tako se vodi še danes vzlic temu, da je bilo vmes toliko vojne, prevratov in sprememb, ves boj za politično

prvenstvo s psovskami in podtikanjem, z osebnimi gonjmi — naredilo se pa ni ničesar za rešitev in osrečitev naroda, ki ni še nikoli tako ječal pod tako težkimi bremenmi, kakor danes.

Temu se mora napraviti kraj, politični borbi v Sloveniji moramo dati končno svoj resni, socialni karakter, svojo značajnost. Zato je pa potrebno, da se delavska borba aktivizira, da preidemo v ofenzivno akcijo, da začnemo biti energično v obraz naše gnile in lažnjive slov. buržuazne stranke. Ne sme se dopustiti, da bodo tudi volitve v oblastne skupščine le povod za krepko nadaljevanje vsakdanjega prepira med buržuaznimi narodnimi strankami, — tem volitvam moramo utisniti pravi karakter, pozvati moramo narod, naj začne končno resno presojati to staro politično igro, da bo končno prelomil s stari tradicijami in vstopil v novo politično življenje s tem, da se bo pridružil stranki, ki pravi, da se bo slov. narod otrešel pijavk in odiranja ter rešil sebe in svoje gospodarstvo le potom energične akcije probujenih mas v parlamentih in v oblastnih skupščinah in — na ulici!

Zato na shode, na sestanke, med ljudstvo sploh, s parolo: **Delavci in kmetje vkup! Oblastne skupščine delovnemu narodu! Proč z buržuaznimi političnimi sleparji! Proč z zahrbtnim kapitalizmom! Proč z lažnjivim patriotizmom! Delavci in kmetje in ves delovni narod — v eno fronto!**

Delavski zaupniki, čvrsto na delo, v ofenzivo, v akcijo! 23. januar mora pokazati, da je narod našel končno pravo pot in da hoče, da služijo samouprave njemu in ne njegovim izkoriščevalcem, izdajalcem in uničevalcem!

Dve značilni obletnici.

V teku petdeset let postane Evropa zvezna država. Tvorila bo skupno gospodarsko enoto. Carinske meje bodo odpravljene; oboroževalna tekma med posameznimi evropskimi deželami prestane.

Ne, to ni ponatisnjeno iz socialističnega besednjaka, ampak iz govorov in manifesta mednarodnih bankirjev. Prišli so do spoznanja, da je razkosanost evropske ekonomske celine v škodo Evrope in svetovni ekonomiji. In četudi so priznali to resnico, v kar so jih prisilili ekonomski zakoni, so socializmu nasprotni kakor so bili. Propagiranje evropske meddržavne federacije je bilo pred leti veleizdaja, socialistično sanjastvo, utopija itd. Buržuazni svet je s posmehovanjem odgovarjal na dokaže in argumente socialističnih gospodarskih veščakov.

Danes ni več posmehovanja. Evropski kapitalizem se združuje v mednarodne truste. Na konference panevropske unije ne prihajajo danes samo socialisti, ampak tudi predstavniki vladajočih slojev v evropskih deželah.

Proces ne bo gladek, a je razvoj normalen. Dne 11. novembra 1918 je bilo podpisano primirje med Nemčijo in zavezniškimi državami. Svetovna vojna kot taka je bila zaključena. Osem let je od tega, in v teh osmih letih je storil razvoj v smeri

socialistične družbe precejšnje korake. Povojni razvoj je bolj evolucijskega značaja. Armada bajonetov v Evropi je velika, celo večja kakor je bila pred vojno. A svet se vojne boji in se jo oteplje. Mednarodnih konferenc ni bilo nikdar toliko kot v tej povojni dobi. Včasih je bila beseda mednarodnost že sama na sebi zločin proti patriotizmu. Bila je zločin, ker je bil delavski pokret prvi, ki je spoznal njen pravi pomen. V mednarodnosti je videl rešitev človeštva.

Danes in že dolgo imamo mednarodne bankirje. Sedaj imamo tudi mednarodne truste. Kapitalizem je v bistvu mednarodni; kapitalisti posamezne dežele investirajo svoj »kapital« v vseh drugih deželah. In čim bolj je to investiranje različno, toliko bolj se bodo združevali v mednarodne zveze. Taki so zakoni ekonomskega razvoja na njegovi poti do socialistične gospodarske uredbe.

Dne 7. novembra je minilo devet let, odkar je na krmilu nekdanje carske Rusije sovjetski režim. Ko je strmoglavil Kerenskoga, je bil ekstremno idealističen v reformah, brezobziren v boju, nepomirljiv z nasprotniki.

Po devetih letih sovjetske vlade se je v Rusiji marsikaj izpremenilo. Dežela je mirnejša in njeni funkciji praktičnejši. Naučili so se računati z dejstvi in razmerami kakor-

šne so. Mnogo je še med njimi takega, kar bi bilo vredno in potrebno izboljšanja. Ker so izpopolnjevanju dostopni, je v tem tudi garancija za izboljšanje.

Nemčija je po osmih letih sprejeta v družbo držav, in prišla je že skoro v vrsto enakovrednih držav, ki odločujejo v svetovni politiki. Mnoge, ki so ji l. 1918—1919 diktirale poniževalne pogoje, je pustila celo zadaj, četudi je bila premagana in izobčena iz »poštene, dostojne družbe«. Čas celi rane. Kar je neozdravljivega, pogine.

Ves svetovni koncert držav, z izjemo Nemčije, je preklel Lenina in njegov režim, ko je zavlada v Rusiji. Napovedal mu je boj ter prisegel, da ga nikdar ne prizna. Iz Moskve pa so odgovarjali, da je borba nepomirljiva, da kompromisov ne bo, da zaplenjena lastnina ne bo povr-

njena, da dolgov prejšnje Rusije ne bodo nikoli priznali, da se vse privatno lastništvo v Rusiji iztrebi s koreninami. A danes?

Devet let po sovjetski revoluciji v Rusiji, osem po sklenitvi premirja. Veliko viharjev in potresov je bilo v tej razburkani dobi. Povsod pa se opaža željo po gospodarski in politični rekonstrukciji, po reformah, ki bi zagurale mirnejše odnose in večjo gospodarsko stabilnost.

Na družabnem telesu je mnogo izpahkov, mnogo neredov v njenem organizmu. Treba mu je zdravil in tudi operacij. Da postane zdrav, je važno, da se suče v mejah normalnih zakonov razvoja, da se otrese civiliziranega barbarizma in da krene na pot, ki vodi v civilizacijo človeka.

Socialistično gibanje je najboljša tonika človeški družbi, kajti ta je, ki ji pomaga do zdravlja.

Volilna borba v ljubljanski oblasti.

Ljubljana, 5. I. 1927.

V ljubljanski oblasti je bil delavski pokret vse bolj razcepljen, kakor n. pr. v mariborski, zato je tem bolj razveseljivo dejstvo, da se ravno tukaj razmere v tako hitrem tempu ozdravljajo.

Kakor bo čitateljem znano, se je po dolgotrajnih naporih in velikem samozatajevanju naših organizacij posrečilo sestaviti enotne delavske liste za oblastne volitve, ki so bile vložene pod imenom »Zveze delavskih strank«.

Bernot in njegova ožja družba sicer na enotno delavsko listo niso pristali, ker so zahtevali vse kandidate v delavskih okrajih zase, vendar so pa člani te stranke, kolikor jih tukaj še sploh imajo, na celi črti za našo listo. Približno tako se godi tudi narodnim socialistom, katerih vodstvo se je zvezalo s samostojnimi demokrati, toda organizacije in njihovi pristaši pa javno izjavljajo (Novomesto itd.), da bodo volili kandidate »Zveze delavskih strank«.

Tokrat tudi klerikalcem ne gre pšenica tako v klasje, kakor so bili zadnja leta vajeni. Krščansko socialno krilo se jim temeljito upira, ker jim je strankina gospoda odklonila vse kandidate na boljših mestih. Med kmeti pa tudi ni pravega navdušenja, ker predobro čutijo, da je »autonomija« temeljito zafurana. Sicer skuša vrhovno vodstvo nadomestiti to parolo s samoupravo, toda člani instinktivno čutijo, da ni samonikla, temveč da je izposojena od nas socialistov.

Med tem se pa naš pokret veselo koncentrira. Zlasti Ljubljana in okolica sta do dobrega razgibani. V Ljubljani skoraj ni okraja, kjer bi se pretekle dni ne vršil kak naš shod ali konferenca in v ljubljanski okolici so se zlasti v minulih praznikih vršili skoraj po vseh vaseh naši shodi. Poročevalci, ki prihajajo s teh shodov, so od obilne udeležbe in stvarnih debat skoraj presenečeni, ker nihče ni pričakoval, da bo konec tako dolgotrajne krize delavskega gibanja s takim razmahom solidarnosti zaključen. Opisati hočem potek le v nekaterih značilnejših krajih, da si bo čitatelj lahko ustvaril sam svojo sodbo.

V Vevčah, v tej klerikalni trdnjavi, ki jo pred vojno ni bilo mo-

goče zavzeti, se je takoj po vojni pokret lepo razvijal. V tankajšnji papirnici je zaposlenih skoraj tisoč delavcev in je to torej važna delavska postojanka. Po razkolu so se spočetka ti delavci odločili za komunizem, toda nepravilna taktika te stranke jih ni trajno pridržala, temveč so padli skoraj vsi v popolno apatijo. Zadnje čase niti strokovne organizacije niso imeli. Še pri volitvah v Delavsko zbornico so oddali skoro vse glasove krščanskim socialcem. Pri sedanjih volitvah je pa čutili med njim zopet močno gibanje za rdečo fronto in sestank, ki se je vršil pred dvema tednoma, je bil nepričakovano lepo obiskan in razpoloženje jako razveseljivo. Po govorih referentov Svetka, kandidata Trškana, Ajdiškove in Mlinarja se je oglasilo k debati večje število domačinov, ki so razložili lepo zasnovan načrt volilne agitacije.

Preteklo nedeljo se je pa vršil za ta okraj že drugi sestanek, in sicer v Zalogu, katerega je posetilo zlasti veliko število železničarjev, dobro so pa bili zastopani tudi papirniški in drugi delavci.

V Št. Vidu se je vršil pred dvema tednoma prvi sestanek zaupnikov, na katerem so poročali ss. Juri Stanko, Sedej in Trškan.

Preteklo nedeljo se je pa vršil za ta okraj javni shod v Guncлах, kateremu je predsedoval s. Stanko, poročala sta o programu za oblastne skupščine ss. Svetek in Jernejčič. Na shodu je bilo navzočih preko 50 volilcev, samih treznih in resnih možakov, ki so pazljivo sledili izvajanju referentov in z glasnim odobravanjem pokazali, da bodo posegli z vso energijo v volilno bitko. Značilno na tem shodu je bilo dejstvo, da je bilo poleg železničarjev navzočih veliko število obrtnikov in kmetov. Klerikalcem tukaj prav slabo prede, ker je bilo na njihovem shodu, na katerem je poročal bivši poslanec Gostinčar, samo 7 njihovih poslušalcev in 1 naš pristaš, ki je šel tja iz radovednosti, kako bodo prali svojo »autonomijo«.

V Vikračah se je vršil preteklo nedeljo isto tako lepo obiskan shod, na katerem sta poročala ss. Kopač in Mihevc. Kot protigovornik je nastopil tudi Bernotov kandidat Cvajnar iz Medvod; ali pri glasovanju, na katerem so se izjavili razen treh vsi za našo listo, se je moral pre-

pričati, da je razkolništva za vselej konec.

Slični shodi so se vršili: v Mostah dva, v Spodnjem Kašlu, na Ježici, na Viču, v Šiški itd.

V Ljubljani je pa, kakor že rečeno, volilna agitacija za naše kandidate v polnem teku. Ravno včeraj so se vršili shodi za **trnovski okraj** pri Sokliču, kjer so poročali ss. Mlinar, Sedej, Vidmar in Jakomin. Za **sv. jacobski okraj** se je vršil sestanek pri Vosporniku, na katerem je poročal s. Štukelj. Za **vodmatski okraj** se je vršil sestanek na Martinovi cesti pri Nacetu, kjer je poročal s. Tokan. Za **poljanski okraj** se je vršil sestanek v prostorih Saveza privatnih nameščencev na Poljanski cesti, kjer je poročal s. dr. Jelenc. Za **Gradišče** je poročal s. dr. Likar. Vsi ti sestanki so bili precej dobro obiskani.

Delavci, ki so organizirani v naših strokovnih organizacijah, se pri teh volitvah zlasti trudijo, da bi moč proletariata tudi na političnem polju zrasla. Posebej je treba omeniti železničarje, ki kažejo pri teh volitvah prave čudeže požrtvovalnosti.

Kot novost pri teh volitvah je treba omeniti še, da je tudi med uradniškim življenjem veliko nagnenje za našo stvar. Uradniki, zlasti državni, se čutijo tako prevarane od meščanskih strank, da izjavljajo najvplivnejši funkcionarji njihovih organizacij, da je treba meščanskim strankam pokazati, da uradniški glasovi niso kapitalistom vedno na razpolago. X.

Združena lista delovnega naroda zmaguje!

Naša stranka je zadnje dni priredila veliko število shodov v raznih večjih in manjših krajih. Pribiti moramo, da so bili naši shodi povsod dobro obiskani in da je navdušenje za združeno delavsko kandidatno listo povsod še mnogo večje, nego smo slutili. Dobro so bili obiskani shodi v mariborski oblasti, kakor tudi v ljubljanski. Nobenega dvoma ni, da bo združeno slovensko razredno zavedno delavstvo zelo pri teh volitvah obilen uspeh.

Razveseljeno in značilno obenem je dejstvo, da se naših shodov udeležujejo v velikem številu tudi kmetje. Na vseh shodih smo videli poleg delavcev tudi kmete in videli smo tudi marsikatero duševnega delavca, marsikatero uradnika. — Značilno je to, ker priča na najzgovornejši način, kako naglo napreduje depauperizacija vaš, proletarizacija duševnih sil, sploh vseh najbolj koristnih potrebnih delovnih slojev v narodu. Naša vas in naš kmet propadata, propadata tudi uradnik in

duševni delavec — eni in drugi se obračajo do zavednega delavstva, se solidarizirajo z njim, zavedajoč se končno, da je v združeni borbi vseh produktivnih sil rešitev in bodočnost delovnega naroda. Tako razumemo veliko zanimanje kmetov in drugih slojev za orjaški boj našega delavstva proti kraji in korupciji, proti gospodarskemu davljenju delovnih slojev potom obdavčevanja in izstradovanja, proti političnemu nasilju, ki stiska to razpoloženje naših intelektualcev, in ne čudimo se, da prihajajo sedaj te mase složno k nam, da se pridružijo borbenim vrstam razrednega delavstva.

Oblastne volitve bodo pokazale, da ni samo delavstvo složno z nami, nego da se poleg delavstva oprijemljejo socialističnega dela in socialistične misli tudi ostali produktivni sloji.

Tako je prav!

Zato vsi složno v boj za zmago združenih delavcev in kmetov, v boj za zmago socializma!

Naše volilne skrinjice.

Naše volilne skrinjice v ljubljanski oblasti so:

Ljubljana: 1. skrinjica.
Ljubljanska okolica: 3. skrinjica.
Kamnik (srez): 4. skrinjica.
Kranj (srez): 4. skrinjica.
Logatec (srez): 3. skrinjica.
Radovljica (srez): 4. skrinjica.
Krško (srez): 5. skrinjica.
Litija (srez): 4. skrinjica.
Novomesto (srez): 4. skrinjica.

Mariborska oblast:

Laško (srez): 3. skrinjica.
Maribor (mesto): 1. skrinjica.
Maribor (desni breg): 2. skrinjica.
Maribor (levi breg): 3. skrinjica.
Ptuj (srez): 2. skrinjica.
Celje (mesto): 2. skrinjica.
Celje (srez): 3. skrinjica.
Gornjigrad (srez): 2. skrinjica.
Konjice (srez): 3. skrinjica.
Slovenjgradec (srez): 2. skrinjica.
Ljutomer-Radgona (srez): 5. skrinjica.

Srez šmarški - rogaški - kozjaški: 3. skrinjica.

Nova pobuna v Albaniji.

V Albaniji je izbruhnila spet obsežna vstaja, o kateri se še ne ve, kakšnega karakterja je in kaj zasleduje in kdo in kaj tiči za njo, ki je, po vseh dosedanjih vesteh sodeč, prav nevarnega obsega in utegne roditi še prav neprijetne komplikacije in posledice. Vstasi korakajo v smeri Skadra in so poslali odposlanca v Tirano, ki je zahteval, da naj Ahmed Zogova vlada izpusti na smrt obsodjene tovariše vstašev, ki so bili ujeti ob priliki zadnje miriditske pobune. Ahmed beg Zogu je pa odposlanca

zaprl in javil vstašem, da se ne mara vobče z njimi pogajati in da jih smatra za veleizdajnike in da jih bo kot take tudi sodil in obsodil.

Vstaja se pa menda širi že po vsej albanski zemlji in ni izključeno, da bo Zogu o celi stvari še drugače sodil.

Vemo sicer, da so v Albaniji take in podobne vstaje takorekoč na dnevnem redu in da jih je lahko čez dni tako ali tako konec — vemo pa tudi, da je zadnja leta baš Albanija ona točka, na kateri se koncentrija vsa zahrbtna delavnost evropske diplomacije in ni izključeno zato, da nam prej ali slej te periodične albanske vstaje rodijo težke komplikacije na Balkanu, ki bodo kompromitirale in končno uničile mirovna stremljenja in mirovno delo.

Zato gledamo tudi na to poslednjo vstajo s precejšnjim vznemirjenjem, ker ni izključeno, da so v zvezi s to vstajo še drugi momenti in činitelji — da tiče za vsem nevarne izvenalbanske politične intrige.

Proračun mestne občine mariborske.

(Piše obč. svetnik s. Bahun.)

Nadaljevanje.

Osmo poglavje: Socialno skrbstvo.

Potrebnščina Din 1.356.720, kritje Din 404.597, primanjkljaj 952.123.

Po neprestanem dreganju ter pritiskanju socialistov, se je čutila večina prisiljena, ta del proračuna nekoliko zvišati. To zvišanje se vidi — saj na papirju! Ta proračun se deli na razne postavke, ki pa so vsaka zase majhne, tvorijo pa, z ozirom na celokupen proračun, ki je razmeroma napram vsem mestnim proračunom, najmanjši, precej visoko vsoto. Večje zneske tvorijo sledeče postavke:

Stalne podpore 183.840 Din in sicer dobe mesečno: 241 oseb Din 50, 1 oseba 60, 32 oseb 80, 2 osebe 100, 1 oseba 150, 1 oseba 300.

To je pravcata meščanska loterija! Hiralski troški za 14 oseb dnevno po 15 Din — letno: Din 76.650.

Hrana oskrbovalcem, 80 po številu 4.80 dnevno 384 ali letno: 140.160. Ta postavka se je od lanskega proračuna znižala od 177.390 Din na gornjo vsoto, ker se je seveda pri revežih zopet korenito šparalo!

Prehrana ubožnih slojev, 120 oseb dnevno po 5 Din — letno 219.000. Za enako potrebo se n. pr. v Ljubljani potroši na osebo: Din 10 dnevno, kar je potrebno, da dobe reveži človeku primerno hrano. Pri nas pa pravijo, da če bi dobili siromaki tako hrano, tedaj ne bi hotel nobeden delati!

Mladinski oddelek: Stalne podpore dobe mesečno: 57 otrok 5 Din 50, 9 80, 3 100, 4 150.

Društvu za podporo revnih učencev Din 50.000. Dijaški kuhinji Din 20.000.

Razen tega so določene manjše vsote za razne stipendije. Znatnejša postavka je ona za vzdrževanje dnevnega zavetišča in sicer: 184.000 Din. V tej vsoti pa je mnogo zapopadnega, tako, da na samo hrano odpade 72.000 Din, za 80 otrok 3 Din dnevno.

Delavski oddelek. Podpore brezposelnim Din 75.000 in 40.000 Din kot prispevek borzi dela. Končno je sedaj priklopljena temu poglavju, tudi postavka Din 96.250, za vzdrževanje stanovanjskega urada, ki je bila preje v izrednem proračunu.

Na papirju je vsega tega nekaj, sicer pa zelo malo. Seveda, bodo naši prijatelji iz meščanskega tabora, rekli, da je mnogo in da preje še tega ni bilo!

Da, da: preje še tega ni bilo in če nebi bilo splošne volilne pravice in in pa razrednih delavskih organizacij, tedaj tudi tega nebi bilo sedaj, kakor ni še dandanes v tisočih občinah ne duha ne sluha o kaki socialni politiki, kjer ni delavcev, kjer se bahajo in šopirijo samo klerikalci ali pa tudi demokrati. Hud boj se je vršil v mariborskem obč. svetu ravno za socialno politiko, za kosček kruha revežu! Reveži so sicer v zadnjih letih dobivali malo krompirjeve ali fižolove juhe ali celo polente, toda kruha niso dobili. Na moj predlog se je sklenilo, pri razpravi proračuna za leto 1925, da naj dobi vsak poleg juhe ali kake druge kuhane jedi vedno kosček kruha najmanj v vrednosti 50 par. Toda tega sklepa se ni uprva držala in ko sem prišel nekoč v občinsko kuhinjo, sem videl, da se sklep občinskega sveta ne izvršuje. Vprašal sem kuharico kako in kaj in ona je rekla: »Kako gospod ukažejo, tako pa je in danes imamo polento, zato ni kruh potreben. Čez 8 dni sem zopet prišel in takrat se je kuhala juha v kateri je bilo par zrn riža, toda kruha zopet ni bilo. Seveda sem grajal tako samolastno postopanje in rekel kuharici, da gospod upravnik ne dela prav. To je seve sodu izbilo dno in pri prihodnji obč. seji je imel gosp. župan dolgovozno poročilo, kako, da sem se surovo obnašal in bogve kaj vse. Pri tej priliki je g. župan podal, oprt na svoj reakcionarni blok, izjavo, da bo dal odsihmal vsakega občinskega svetnika s policijo ven vreči, ki bi se v obč. podjetjih »renitentno« obnašal. Seveda, da o renitentnem obnašanju ni bilo govora, ampak gosp. županu je seve hudo — saj vemo, da še ni marsičesar drugega prebolel in da ima zlasti socialiste globoko v želodcu. Za našo malomeščansko buržuazijo je vsaka socialna politika trn v peti. Buržuji nočejo privoliti revežu nobenih pisanih pravic, ampak hočejo slej ko prej samo — miloščino! Mi

R. GOLOUH:

Kriza.

Socialna drama v petih slikah.

(Dalje.)

Ivan: Kako do nje, vprašate: za pot vprašate?! Pred vami je pot, kvišku drži in naravnost k cilju. Po tej poti stopa že davno vaš oklevajoči korak, čeprav jo še ne vidite, že stopa od dneva, ko vas je iz tesne naše grude privabila tovarna ...

Delavka: Že spet se mu sanja!

Druga delavka: Že spet blodi. Lepa sreča in pot! Večne skrbi, strah in glad in smrt nam je prinesla tovarna: zmečkane ude in izžete otroke!

Ivan: Vse to in še marsikatero prokletstvo nam je prinesla tovarna, a prinesla nam je tudi blagoslov bodočnosti. Utisnila je narodu svoj značaj in pomen, dala mu je poslanstvo ... S tovarno se je rodil narod, takrat se je začel prevrat ... Prokletstvo vam bo tovarna, dokler ostanete njeni sužnji, blagoslov, ko boste njeni kralji! Tvorci dela ste, a v delu je blagovest sreče. Naravnost k cilju drži ta pot; ne morete ga zgrešiti! (Močnejši odmev dela, odsev tovarniških ognjev narašča.) Čujete novo simfonijo našega rodu? Šum strojev, udarce kladivarjev, — pesem dela, pesem naše bodočnosti!

Puntar: Poznam pesem, na pamet jo znam:

Čuj dela, jekla odmev,
strojev spev — — —

Čuj korakov težkih ritem ...

Delavec: Zato pa pravim: ne udajmo se, čeprav so nam rekli, naj že enkrat nehamo! Čeprav nam groze, pravim, ne udajmo se!

Drugi delavec: Kaj pa zahtevamo takega? Nekaj več plače ... Ali naj še stradamo in stradamo, ali naj umaknemo svoje zahteve, ker so nam gospodje tako zapovedali. Tudi jaz pravim: ne udajmo se!

Delavka: Postavili bi se, pa kaj, ko so vas same besede. Slišale smo že to; o bodočnosti in vse drugo; v sedanost pogledajte, v naše hiše pogledajte! Strah me je tovarne, če jo samo pogledam. Še slehernega je skvarila. Ubila mu je najprej dušo, nato še telo. — Staro in mlado je ubila ...

Druga delavka: Kaj morete proti pošasti; roga se vam, vašim besedam in zahtevam. Še bolj vas bodo topli in še za nižjo plačo boste delali. Postavili ste se, dobili ste odgovor.

Puntar: Odgovorili jim bomo ... Vem za odgovor, za besedo vem. Vprašam vas, ali ste močje poguma, ali ste eni in složni? Za besedo vem ... Zaštrajkati moramo!

Peter: Povedal si ... Zato smo vas pozvali, da se izpoveste: Ali ste za borbo, za štrajk, da jim pokažemo? (Tišina; nekaj delavcev in delavk polagoma odhaja.)

Martin: Vprašal si jih; izpovedali so se!

Puntar: S kolom bi šel nad nje in ukazal bi jim ...

Peter: Kdor je ostal, pojde z nami.

Martin: Razen volunov ... (Molk.)

Berač: Ti so tudi siromaki ...

Delavec: Poznamo jih.

Delavka: Ušesa bi jim odsekali.

Delavec: Poznamo jih ... (Nekdo naglo odide.)

Martin: Nekaj nas je le ...

(Dalje prihodnjič.)

Kultura.

Radnički Pokret. Ta edina važna in prepotrebna socialistična revija v naši državi stopa v novo leto izhajanja. Kakor doslej, bo »Radnički Pokret« prinašal tudi tekom tega leta važne sestavke izpod peresa najboljših socialističnih teoretikov in delavcev v Jugoslaviji. »Radnički Pokret« si je pridobil širok krog sodelavnikov in tudi čitateljev. V Sloveniji sami je pa še vedno precejšnje število sodrugov, ki bi morali biti nanj naročeni. Apeliramo na naše somišljenike in zlasti na naše intelektualce, da se naroče nanj. Zadnji letnik »Radniškega Pokreta« nudi pester pregled dogodkov in množino interesantnih razprav, ki jih mora vsak naš zaupnik poznati. V njem so tudi važni statistični podatki o našem gospodarstvu in o položaju v posameznih pokrajinah in v posameznih granah. »R. P.« izhaja v Sarajevu pod vodstvom soodr. Jove Jakšića in se istotam naroča (Sarajevo, Radnički dom). Zlasti naše organizacije in kulturne sekcije in podružnice naše »Svobode« morajo biti brezpogojno naročene nanj. »Radnički Pokret« je v čast socialističnemu duševnemu delu v državi.

pa stremimo za tem, miloščine, pa najsibode v katerikoli obliki, odpraviti. To pa ne samo zato, ker je deliti in prejemati milost, sramota, ampak tudi zato, ker je miloščina silno nezanesljiva. Na primer društvo za podporo revnih šolskih otrok berači vsako leto okoli številnih in bogatih mariborskih kapitalistov ter podjetnikov, toda če ne bi mestna občina priskočila z znatno podporo, bi slabo gledalo. Saj je n. pr. eden največjih podjetnikov in milijonarjev v zdravi valuti, pri neki zbirki »daroval« celih 5, piši pet kilogramov moke!

Obveznosti kapitalist noče in se mu jo more samo vsiliti, ker on ni zato tu, da bo »razmetal«, ampak zato, da reveža sleče do nagega. Tukaj naj omenim še neko društvo. To je Sl. žensko društvo, menda neka demokratska organizacija, ki dobiva od mestne občine znatne podpore in temu društvu hoče večina obč. sveta vreči kar 30.000 Din češ: da bo ono organiziralo letnično počitniško kolonijo. Mi socialisti smo proti temu, ker bi bilo težko kontrolirati pravilno porabo tako velike vsote. Mi smo zato, da mestna občina ta denar sama porabi v enake svrhe. Mestna občina ima dovolj osebja, ki lahko vodi šolske otroke, ki so zdravja potrebni, na morje in zato ne rabimo nobenega društva. Vsota pa se naj zviša na 50.000 Din. Socialisti smo v prejšnjem občinskem svetu oživilo šolsko kuhinjo, katero je obiskovalo nad 300 revnih otrok. Hrana seve ni bila kvalitativno bogve koliko vredna. Za prvi hip je bilo določeno, da ne sme stati več kot dva dinarja dnevno na osebo. Šole so popisale najrevnejše otroke in teh je bilo takoj nad 500. Toda samo 300 jih je bilo sprejetih. Naš namen je bil, šele v prihodnjem letu pripustiti večje število in obenem hrano izboljšati. Ob enem bi se morali zgraditi primerne prostore. Toda do tega ni prišlo. Prišlo so občinske volitve in buržuazija vseh barv se je na podlagi Žerjavovega volilnega reda združila in zmagal je psevdonacionalni blok meščanskih strank, katerega prva naloga je bila, vse to, kar so socialisti ustvarili zopet uničiti ali odpraviti in tako je zginele takoj šolska kuhinja. Interesantno je, s čim gospoda utemeljuje svoj ukrep. Pravi, da ni primernih prostorov, da ni več zanimanja od strani otrok za kuhinjo in kar je glavno — pravi, da ni več revščine! Resnica pa je to, kar je pred kratkim nekdo napisal v »Slovenec«, »da se mora število podpirajočih otrok in revežev v obč. znižati na minimum. Občina ni zato tu, da podpira reveže, ampak da ima druge naloge!« Župan g. dr. Leskovar je sicer zaničkal, da bi to bilo merodajno, kar piše »Slovenec«, toda vseeno je bilo to klerikalno maslo.

Zato pravim, da bo socialna politika samo tam pokazala dobre uspehe, kjer ima proletarijat moč. Moč pa bi lahko imel povsod in tudi v Mariboru, če bi bil zaveden z ozirom na potrebe bi naša mestna občina morala najmanj 3 milijone Din potrošiti samo v socialne svrhe.

(Dalje prihodnjič.)

Shodi so se vršili: (na praznik, dne 6. jan.) v Crni, Lešah, Prevaljah, Št. Janžu na Dr. p., v Strnišču, Pivoli in Dobrovecu.

VOLILNI SHODI

se bodo vršili:

V soboto, dne 8. januarja:

Lajteršperk, v gostilni Dreissiger ob 6. uri zvečer; v Radvanju ob pol 8. uri zvečer.

V nedeljo, dne 9. januarja:

v Slivnici ob pol 9. uri dop. v gostilni Falež; v Limbušu ob pol 9. uri v gost. Kučera; v Račjem; v Zabukovci ob pol 10. uri dop.; v Libojah ob 2. uri pop.; na Polzeli ob 9. uri dop.; v Zalcu ob 2. uri pop.; v Marenbergu ob 9. uri dop. v gost. Bruderman; v Brezau; v Ribnici na Poh.; na Muti; v Dravogradu; v Libelčah; v Novi Cerkvi v Haložah; v Ormožu; pri Sv. Lovrencu v Slov. gor.

Če bi bili mi Slovenci kot Angleži so vzgojeni, v vsaki hiši bi sedaj pil se redno »BUDHA« čaj!

Dnevne novice.

Nad 20 naših volilnih shodov se je vršilo zadnje praznike širom dežele in vsi shodi so bili prav dobro obiskani. Zlasti shodi v mariborskem okrožju so pričali, da se delavstvo probuja in da hoče našo zmago pri volitvah. Tudi shodi na Kranjskem so bili dobro obiskani in so pokazali veliko borbenost delovnih mas, ki pozdravljajo povsod sporazum. Delavstvo, tako je prav! Na delo!

V Beogradu vlada zatišje. Sedaj je pravoslavni Božič in to je zaenkrat rešilo Uzunovićevo vladno iz zadrege. Hvala Božiču, da nas je rešil dnevnih časopisnih čvekarij o krizi!

Radić že napada tudi sedanjo vladno. Še pred par dnevi jo je hvalil. Ali gre Radiću res samo zato, da je iz dneva v dan bolj smešen. Ubogi hrvatski seljaki.

Ljubljanski medstrokovni odbor za ljubljansko stanovanjsko akcijo. V četrtek, dne 6. januarja se je vršila konferenca medstrokovnega odbora, da zavzame stališče napram sklepu vladnega komisarja glede večje stanovanjske akcije za mesto Ljubljano. Po referatu in krajši debati o kritičnem vprašanju je bil napravljen naslednji soglasni sklep:

Plenarna konferenca Krajevnega Medstrokovnega odbora Združene delavske strokovne zveze Jugoslavije za Ljubljano vršča se dne 6. januarja 1927 jemlje sklep vladnega komisarja za Ljubljano z dne 24. decembra 1926 kot važno akcijo za omiljenje stanovanjske bede z zadovoljstvom na znanje ter se dovoljuje postaviti k načrtu naslednje predloge:

1. znesek 30 milijonov dinarjev, ki ga najame vladni komisar za gradbo velikih stanovanjskih hiš, naj se porabi za gradbo velikih stanovanjskih hiš, ker je to ekonomičneje z ozirom na upravo in na opremo z vsemi modernimi napravami, ki odgovarjajo današnjemu higijenskemu in kulturnemu napredku.

2. Za gradbo namenjeno posojilo naj se porabi izključno za gradbo stanovanjskih hiš, ki postanejo last občine, ker ni ne v interesu občine in ne v interesu splošnosti, da bi se iz javnih fondov podpirala privatna špekulacija v katerikoli obliki.

3. Zidajo naj se z ozirom na socialni položaj delavstva in uradništva le majhna stanovanja, ki so najbolj potrebna, torej z eno sobo in prostorno kuhinjo, ker jih bo, čim se odpravi pomanjkanje stanovanj, dovelj v starih hišah.

4. Stanovanjske hiše naj se grade v mestu ob prometnih središčih, da se s tem olajša stankam pot po opravkih in zvezo z mestnimi ugodnostmi kakor tudi otrokom obisk vseh šol in učilnic.

5. Akcija naj se smatra kot nujno, ker utegne jeseni biti ukinjeno varstvo stanovanjskih najemnikov, kar bi povzročilo pravo stanovanjsko katastrofo, če ne bi bila vsaj ta akcija izvedena.

Krajevni medstrokovni odbor za Ljubljano izjavlja obenem, da bo nastopilo organizirano delavstvo z vso odločnostjo proti vsakršni sabotaži, ki bi imela namen ovirati izvedbo navedenega sklepa vladnega komisarja za mesto Ljubljano.

S tem je prišla stanovanjska akcija, ki naj bi jo posnemale tudi druge delavske občine, v važen stadij izvedbe. Odločnost delavstva v tem primeru lahko jako ugodno vpliva na čim praktičnejšo izvedbo. Zato bomo na straži.

Proti reakciji v Bolgariji. Ob priliki debate v sofijskem sobranju o notranji in zunanji politiki Bolgarije je povzel besedo tudi sodrug Sakazov, ki je podvrget politiko vlade porazni kritiki. Ugotovil je, da vlada ni bila v stanju vpovstaviti normalno stanje v državi in da ni še nikoli padlo toliko sinov bolgarskega naroda v civilni vojni, kakor zadnja leta. Vse volitve so se vršile v znamenju najhujšega terorja. Govornik je nato dokumentarno dokazal, da se sedanji Ljapčev kabinet prav nič ne razlikuje od Cankovega. Zahteval je končno obsežno amnestijo za vse politične ujet-

nike. Govor sohr. Sakazova je izzval globok dojem in vladna večina je skušala zaman prevpiti pogumni govor socialističnega poslanca.

Ameriški imperializem. V Nikaragui je izbruhnila revolucija in svobodoljubna severna Amerika je čutila, da potrebuje, da poseže vmes in brani prejšnjo konservativno vladno, ki je bila popolnoma odvisna od njenih velekapitalistov. Da brani tedaj po revoluciji ogrožene interese svojih eksploaterjev, je Amerika poslala tja svojo vojsko, da zasede najvažnejše strateške točke. Taka je demokracija imperialistične Amerike.

Kongres belgijske socialno demokratske stranke se je vršil o božiču v Bruselju. Kongres se je v glavnem bavil z vprašanjem koalicijske vlade. Vandervelde je priporočal nadaljnjo sodelovanje v koalicijski vladi, toda pod pogojem, da se izdela takoj natančen program dela v smislu socialističnih zahtev. Nekateri delegati so temu oponirali, vendar so zlasti zastopniki sindikatov energično zahtevali, da se s politiko sodelovanja nadaljuje, narkar je bil Vanderveldov predlog sprejet; prepustilo se je pa organizacijam samim, da izdelajo delovni program.

Anglija in italijansko-albanski pakt. Naše buržuazno časopisje živahno komentira članke pariškega »Matina« o stališču Anglije napram ital.-albanskemu paktu, ki da je za ta pakt vedela in mukomovala. Naše časopisje se dela ogorčeno. Bog ve zakaj; ali ni bila od nekdanj navada vsake diplomacije, da za hrbtom rovari? Prenehajte s tajno diplomacijo, pa bodo taka presenečenja nemogoča. Toda o tem noče naša vlada in naša buržuazija nikoli nič slišati.

Zveza Francije, Nemčije in Italije se menda spet pripravlja. Potemtakem bi bilo soditi, da je bil podpis nemško-italijanske pogodbe vseh tudi Franciji in je odgovarjal nekemu dogovorjenemu namenu. Čemu je bilo tedaj zadnjič toliko razburjenja okoli tega?

Protiangleški pokret v Kini se močno razširja in prišlo je do ponovnih napadov na angleške postojanke. Angleškemu imperiju groze težki časi.

Turška vlada je prepovedala ustanovitev turške socialno demokratske stranke. Hitro je pozabil Kemal paša, da se je turška vzpostavila s pomočjo ruskih delavcev. Pa ne bo zato tudi v Turčiji konec socialističnega gibanja.

Odločilna bitka za Shanghai. Med severnimi in južnimi kitajskimi četami se je razvila pri Shanghaiju odločilna bitka za posest mesta. Od izida te bitke zavisi nadaljnji razvoj revolucionarno nacionalnega gibanja v Aziji. Vse kaže, da bodo tudi topot rdeče čete zmagovite.

Delavska predstava v ljubljanski operi. V soboto, dne 15. januarja se vrši v ljubljanski operi delavska predstava pri polovičnih cenah. Predvaja se komična opera »Seviljski brivci«. Vstopnice so že na razpolago pri prosvetnem odseku Del. zbornice v Gradišču 2. To je prva del. predstava v operi. Delavci in uradniki, v soboto 15. jan., vsi v opero!

Iz delavskega sveta.

5000 stavkarjev v angleških ječah.

Londonska mednarodna zveza za pomoč razrednovojnim ujetnikom je sklicala javen protestni shod v Batterseaju za prihodnjo nedeljo. Govorniki bodo zahtevali, da Baldwinova vlada izpusti iz zaporov 5000 delavcev, ki so bili obsojeni v teku generalne stavke v zadnjem maju, pa niso bili izpuščeni, ko je vlada odpravila izjemno stanje, ki je bilo v moči do konca stavke rudarjev.

V parlamentu je bila o tem vroča besedna bitka. Delavski poslanci so predlagali ukor vladi radi njene obnašanja napram rudarjem. — Ramsay Macdonald, ki se je ravnokar vrnil iz Afrike, je neusmiljeno

kritiziral vladno in pozval Baldwin, da naj poda ostavko in gre pred volilce, če ima korajžjo. Obtožil je vladno, da je pomagala premogovniškemu magnatom od prvega do zadnjega dne stavke. Baldwin je odgovoril, da pojde pred volilce, kadar pride njegov čas, nato pa je napadel delavske voditelje. — Predlog je propadel.

Ameriški kapitalisti osvajajo Evropo in Afriko.

Harvey Firestone, magnat kavčuka, je dobil koncesijo za afriško zamorsko republiko Liberijo, kjer bo lahko svobodno izkoriščal plan-taže kavčuka za dobo 99. let. Vsa stvar bo stala sto milijonov dolarjev.

Francoski poslanec Jouffault je dejal v francoski zbornici, da je francoski telefonski sistem, dasi je navidezno državni monopol, v resnici v rokah ameriških bankirjev. Ta izjava je zbudila veliko senzacijo v zbornici.

Maribor.

V nedeljo, dne 16. januarja, bo ob 9. uri v Gambrinovi dvorani veliki volilni shod za mesto Maribor. Govorili bodo naši kandidati.

Volilni odbor Združene socialistične liste.

Krajevni volilni shodi.

V torek, 11. januarja ob pol 8. zvečer v gostilni »Beli Zajc«, Meljska c.

V četrtek, 13. januarja, ob pol 8. zvečer v gostilni Puntigam, Mlinska ulica in v gostilni »Zlati konj«, Vetrinjska ulica.

V petek, 14. januarja, ob pol 8. zvečer v gostilni Benko, Koroška c. in v gostilni »Tržaški dvor« na Tržaški cesti.

V soboto, 15. januarja, ob pol 8. zvečer v gostilni Laufer, Kolonija.

Odgovor hišnim posestnikom. V »Marburger Zeitung« od 28. dec. piše neki hišni posestnik oziroma kakor se nam zdi neki stavbni mojster proti nameravanemu najemniškemu davku 5% na najemnino. Ta davek namerava občina uvesti z letom 1927, da dobi potrebni denar za amortizacijo večjega posojila, ki ga bo uporabljala za zidanje stanovanjskih hiš. V naprej bodi povedano, da so hišni posestniki proti temu prvič zato, ker bi morali tudi gospodarji plačati 5% od svojih, sicer »nizko« si zaračunanih najemnin, drugič pa zato, ker se bojijo, da bi draga stanovanja v njih hišah ostala nekdanj prazna, ako bi ob zadostnem številu stanovanj bila konkurenca mogoča.

Naše socialistično stališče, ki smo ga povedali na občinskih sejah je bilo tako, da smo zahtevali, naj se najemnina do 150 Din sploh ne obdačijo z novim 5% davkom in da naj se druge najemnine od 150 Din dalje obdačijo z doklado 5% progresivno od 5—10%.

Naš predlog se doslej ni upošteval, in velja tudi predlog, kakor so ga prinesli demokrati ozi. kakor pravi Slovenec in klerikalci sami; čudimo se torej, da so šli nemški hišni posestniki zdaj v zvezo s klerikalci, ako jim ta nova doklada ni povšeč.

Jasno je namreč, da se mora dobiti kritje za denar, ki ga je občini treba, ako hoče še hudo stanovanjsko mizerijo v sledečih letih odpraviti. Za nas bi bila s to konstatacijo zadeva dovolj jasna, ovreči pa moramo nekatere trditve, ki jih prinaša čudni člančič v Marburgerici, v katerem se pisec tudi sam po jeziku tolče. — Na primer pravi: Ko bo v novembru 1927 stanovanjski zakon ukinjen, takrat bo stanovanj več ko preveč (in Hülle und Fülle). Da je to nonsens, je vsakemu jasno, kdor ve, da manjka še več stotin stanovanj, ki jih odprava zaščite ne bo iz tal izbila. Menjave se bodo vršile, toda, uradniki bodo ob povišanju ozi. odiranju zapustili trisobna ali štirisobna stanovanja in bodo šli v manjša, a drugih stanovanj ne bo; pač pa bodo vsi, ki imajo dovolj denarja dobili stanovanja, revnejši bodo pa šli na cesto ali v hleve, tisti pa, ki ga še danes nimajo, ga tudi ne dobe, ako ne postanejo slučajno bogati...

Da bo res tako, da ne bo preveč stanovanj, izjavlja isti pisec s tem,

